

QUẢN LÝ, RÈN LUYỆN, DUY TRÌ CHẾ ĐỘ ĐỐI VỚI SINH VIÊN TRONG ĐIỀU KIỆN HỌC TẬP TRUNG TẠI CÁC TRUNG TÂM GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG

Đại tá Vũ Tiến Đạt

Phó Giám đốc Trung tâm GDQP HN1

Giáo dục quốc phòng (GDQP) toàn dân nói chung, Giáo dục quốc phòng và an ninh (GDQPAN) cho học sinh, sinh viên nói riêng là bộ phận của nền giáo dục quốc dân, là một nội dung cơ bản trong xây dựng nền quốc phòng toàn dân, an ninh nhân dân là môn học chính khóa trong chương trình giáo dục, đào tạo từ trung học phổ thông đến đại học. Chính vì vậy GDQP-AN đã được Đảng và Nhà nước đặc biệt quan tâm. Ngày 3 tháng 5 năm 2007 Bộ chính trị đã có chỉ thị số 12/CT-TW về “tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác GDQPAN trong tình hình mới”. Chính phủ cũng đã có nghị định số 116/2007/NĐ-CP ngày 10 tháng 7 năm 2007 về GDQP AN. Trong đó Đảng, Chính phủ đều thống nhất GDQPAN cho sinh viên, phải đạt được mục tiêu đó là: Trang bị cho sinh viên những nội dung cơ bản về kiến thức, kỹ năng quân sự, QPAN và ý thức bảo vệ Tổ quốc, đồng thời phải rèn luyện nếp sống kỷ luật cho sinh viên. Vì vậy, rèn luyện kỷ luật cho sinh viên là yêu cầu cần thiết để sinh viên làm quen với môi trường quân sự.

Hiện nay, hầu hết sinh viên các trường đại học, cao đẳng khi học GDQPAN đều tập trung về các trung tâm GDQPAN. Thực tiễn cho thấy, các trung tâm là nơi lý tưởng nhất để GDQPAN: Bởi trung tâm thường là nơi có phạm vi rộng, cơ sở vật chất như: (thao trường, bãi tập, vũ khí, quân trang, giáo trình... đầy đủ). Có đội ngũ giảng viên là sĩ quan biệt phái vừa có trình độ, vừa có kinh nghiệm thực tiễn ở các đơn vị quân đội, nhiều đồng chí đã qua chiến đấu hoặc công tác nơi biên giới hải đảo đây là những kinh nghiệm, những nhân chứng bổ ích cho giáo dục QPAN đối với sinh viên (nếu sinh viên học tại trường thì không thể đảm bảo như vậy được). Đồng thời khi đến trung tâm sinh viên được sống tập thể, cộng đồng đó là nơi sinh viên được “trải nghiệm” cuộc sống “quân ngũ”. Do đó ở trung tâm sẽ có điều kiện tốt hơn về quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên.

Trung tâm GDQPAN không chỉ là nơi trang bị những kiến thức, những kỹ năng cơ bản về QPAN và ý thức bảo vệ Tổ quốc theo chương trình của Bộ Giáo dục và đào tạo, mà trung tâm còn là nơi trực tiếp quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên

theo mô hình giống như quân đội. Vì vậy, trung tâm đóng vị trí vai trò quan trọng trong việc hình thành ý thức, chấp hành luyện kỷ luật cho sinh viên.

Trong những năm vừa qua, các trung tâm GDQPAN đã tiếp nhận số lượng lớn sinh viên về học tập, rèn luyện tập trung. Nhìn chung, công tác GDQPAN cho sinh viên tại các trung tâm đã được triển khai thực hiện thống nhất, đồng bộ và ngày càng đi vào nề nếp, chất lượng ngày được nâng cao; Nội dung, chương trình, giáo trình, tài liệu cơ sở vật chất ngày được quan tâm đầu tư, từng bước đáp ứng yêu cầu đào tạo. Tuy nhiên, trong quá trình thực hiện, vẫn còn một số hạn chế, bất cập nhất là việc quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên có nội dung chưa đạt mục tiêu, yêu cầu đề ra: Vẫn còn có sinh viên vi phạm các chế độ như nội vụ vệ sinh, tác phong, phát ngôn. Đặc biệt, có sinh viên vi phạm qui chế, qui định, nội qui của Trung tâm buộc phải kỷ luật đình chỉ học tập trả về trường.

Nguyên nhân dẫn đến những hạn chế trên bao gồm cả nguyên nhân khách quan và nguyên nhân chủ quan. Trong đó, trước hết phải nói đến đó là hiệu quả các biện pháp quản lý chấp hành chế độ của sinh viên còn có những hạn chế nhất định: Nhiều trung tâm khi xây dựng kế hoạch quản lý, chấp hành chế độ, quy định đối với sinh viên còn chưa bám sát thực tiễn. Còn có hiện tượng xem nhẹ, sao chép kế hoạch từ năm trước sang năm sau, không bám sát vào đặc điểm từng đối tượng sinh viên và điều kiện cơ sở vật chất của trung tâm, do đó tính khả thi của kế hoạch không cao. Bên cạnh đó, nội dung rèn luyện chấp hành chế độ, quy định của sinh viên còn dàn trải, hình thức. Về phương pháp, một số chủ thể quản lý, nhất là cán bộ trực tiếp quản lý sinh viên chưa thực sự linh hoạt, khéo léo trong quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên; Khen thưởng, xử phạt chưa được chú trọng, việc biểu dương người tốt, việc tốt chưa được quan tâm; hoặc chưa chú ý đến đặc điểm ngành nghề, trường dân lập và công lập.

Từ thực trạng trên để làm tốt công tác quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên trong điều kiện quản lý tập trung tại Trung tâm GDQP theo tôi cần làm tốt những giải pháp sau:

Một là, phải xây dựng và thực hiện tốt kế hoạch quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên.

Muốn thực hiện thành công bất cứ nhiệm vụ gì, trước hết phải có kế hoạch. Việc quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên tại các trung tâm GDQP-AN là một hoạt động phức tạp, liên quan đến nhiều lực lượng, nhiều nội dung. Kế hoạch quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên tại các trung tâm phải được phân thành các loại: Theo tiến trình phải có kế

hoạch cho cả khóa học. Theo năm học phải có kế hoạch theo từng tháng, từng tuần; Theo cấp độ quản lý phải có kế hoạch của Trung tâm; kế hoạch của các đơn vị quản lý sinh viên.

Do vậy, để xây dựng kế hoạch quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên tại Trung tâm các phòng, ban chức năng, các đơn vị quản lý sinh viên phải quán triệt và nhận thức sâu sắc các chỉ thị, nghị quyết của cấp ủy các cấp, ý định của người chỉ huy xác định đúng mục tiêu, nội dung chấp hành chế độ, quy định; Phải trên cơ sở phân cấp quản lý, các chủ thể quản lý giáo dục để xây dựng kế hoạch chung tổng thể. Các chủ thể quản lý giáo dục của trung tâm phải xác định rõ những vấn đề cơ bản của kế hoạch. Kế hoạch phải thể hiện được đặc điểm tình hình của trung tâm, những thuận lợi, khó khăn (cả khách quan và chủ quan) tác động đến hoạt động quản lý chấp hành chế độ, quy định của sinh viên; Chất lượng các đối tượng sinh viên (có sự so sánh chất lượng sinh viên các trường, các ngành nghề, công lập, dân lập...); Thực trạng đội ngũ cán bộ quản lý các cấp của trung tâm, cơ sở vật chất đảm bảo cho hoạt động quản lý chấp hành chế độ, quy định của sinh viên. Từ đó, kế hoạch phải xác định được mục tiêu, nội dung, phương pháp, hình thức quản lý thích hợp, có vậy mới nâng cao chất lượng chấp hành chế độ, quy định của sinh viên. Ban Giám đốc Trung tâm cần phân công cụ thể từng cá nhân phụ trách từng nội dung giáo dục, từng hoạt động rèn luyện; quy định hiệp đồng, phối hợp giữa các lực lượng cùng tham gia; quy định thời gian kiểm tra, báo cáo theo phân cấp, nêu các biện pháp điều chỉnh. Tổ chức sơ, tổng kết đánh giá kết quả, rút kinh nghiệm kịp thời việc thực hiện kế hoạch quản lý chấp hành chế độ, quy định.

Hai là, đổi mới nội dung quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên.

Nội dung quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên tại các trung tâm GDQPAN trước hết phải mang tính toàn diện. Quản lý sinh viên thực hiện các chế độ bao gồm: Chấp hành nghiêm pháp luật của nhà nước, các quy định quân đội; Các qui chế, qui định của nhà trường, trung tâm, mệnh lệnh của người chỉ huy và yêu cầu của giảng viên trong quá trình học tập và rèn luyện; Tác phong mang mặc, giao tiếp ứng xử như người quân nhân; Chấp hành chế độ sắp xếp nội vụ, vệ sinh doanh trại. Thực tiễn đã chứng minh, nhờ được trang bị những kiến thức về QPAN, kết hợp với các hoạt động ở trung tâm đã giúp sinh viên có những thay đổi lớn kể cả về ý thức, nhận thức, nói năng cư xử cũng như giải quyết các công việc hàng ngày. Bởi, thông qua các hoạt động đã làm cho sinh viên nhận thức sâu sắc nhiệm vụ học tập, rèn luyện của mình, nhất là sự cần thiết phải rèn luyện thói quen hành động có kỷ luật, ý thức tự giác chấp hành các chế độ, quy định phần đầu tư hoàn thiện mình trong học tập, rèn luyện tại trung tâm, cũng như trong cuộc sống sau này.

Để quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên tại các trung tâm theo các hoạt động nền nếp chính quy, đòi hỏi các chủ thể quản lý giáo dục phải quán triệt và duy trì sinh viên thực hiện nghiêm các chế độ trong ngày, trong tuần; các chế độ, quy định của quân đội và đơn vị; Tổ chức luyện tập các phương án chiến đấu cho sinh viên; Hướng dẫn sinh viên làm nhiệm vụ gác, trực ban, rèn luyện tác phong đi đứng, nói năng; Tinh thần đoàn kết, tương trợ giúp đỡ lẫn nhau; Tinh thần vượt khó không ngại khó khăn, gian khổ; tinh thần cảnh giác.... Phải thường xuyên kiểm tra, phát hiện và đấu tranh với những biểu hiện sai trái, tự do, tùy tiện của sinh viên. Phải đưa sinh viên vào các hoạt động thực tiễn. Đây là một nội dung quan trọng trực tiếp góp phần củng cố, nâng cao nhận thức, hình thành thói quen thực hiện chế độ đối với sinh viên tại các trung tâm GDQPAN. Quán triệt sâu sắc tinh thần Nghị quyết 86 của Đảng ủy Quân sự Trung ương (nay là Quân ủy Trung ương) về đổi mới toàn diện công tác giáo dục, đào tạo; xây dựng trung tâm GDQPAN theo hướng “chuẩn hóa, hiện đại hóa”, gắn với nhu cầu phát triển kinh tế-xã hội và củng cố quốc phòng và an ninh. Thực hiện giáo dục kết hợp với rèn luyện, lý luận gắn liền với thực tiễn, nhà trường gắn liền với xã hội, nhằm từng bước bồi dưỡng, nâng cao nhận thức cho sinh viên trong quá trình đào tạo

Ba là, đổi mới phương pháp quản lý, rèn luyện, chấp hành chế độ của sinh viên tại các trung tâm GDQPAN, tập trung thực hiện tốt một số phương pháp sau:

Phương pháp bắc cầu

Đây là phương pháp có tính đặc thù tại trung tâm GDQPAN. Quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên tại các trung tâm GDQPAN được tiến hành thông qua hệ thống tổ chức từ Ban Giám đốc đến các phòng, khoa, khung quản lý sinh viên. Đồng thời, mỗi khung quản lý sinh viên đều có biên chế thành đại đội, trung đội, tiểu đội (trong đó, cán bộ đại đội, trung đội, tiểu đội chủ yếu là sinh viên). Vì vậy, quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên tại các trung tâm GDQPAN cần phải phát huy tốt hệ thống đội ngũ cán bộ các cấp (hay còn gọi là phương pháp bắc cầu).

Phương pháp tâm lý - giáo dục

Phương pháp này nhằm tác động vào tình cảm, nhận thức, niềm tin giúp sinh viên biết phát huy những phẩm chất cần thiết, nhận thức trách nhiệm của bản thân đối với quá trình học tập, rèn luyện tại trung tâm, chủ động xây dựng kế hoạch và tự giác chấp hành chế độ, quy định. Đây là phương pháp ít tốn kém nhưng có tác động sâu sắc và bền vững. Đổi mới phương pháp này theo hướng nâng cao kiến thức, trình độ hiểu biết pháp luật, đặc biệt nghệ thuật trong việc nắm bắt tâm lý, tiến hành giáo dục cho đội ngũ cán bộ,

giảng viên tại Trung tâm. Đồng thời xây dựng niềm tin, thái độ, trách nhiệm tình cảm cho đội ngũ cán bộ, giảng viên đối với công tác giáo dục, rèn luyện kỷ luật của sinh viên. Đây chính là nội dung tiên quyết bảo đảm việc quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên tại các trung tâm GDQP-AN đạt hiệu quả cao.

Phương pháp tâm lý xã hội

Đây là phương pháp tác động vào tình cảm, ý chí nhằm động viên, khích lệ, thúc đẩy những mặt tích cực hoặc hạn chế những biểu hiện tiêu cực trong quá trình quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên tại các trung tâm GDQPAN. Trong đó, thi đua chấp hành chế độ, quy định được coi là biện pháp kích thích sự khẳng định của mỗi sinh viên, thúc đẩy họ hăng hái vươn lên, lôi cuốn những sinh viên khác cùng chấp hành tốt chế độ, quy định, góp phần xây dựng nền nếp chính quy tại trung tâm.

Phương pháp tổ chức - Hành chính

Đây là phương pháp tác động trực tiếp của chủ thể quản lý lên các đối tượng quản lý bằng các mệnh lệnh hành chính. Đối với phương pháp này phải được tiến hành theo hướng vận dụng đúng những quy định của điều lệnh, việc ban hành mệnh lệnh phải dứt khoát. Kết hợp giữa việc ban hành các nghị quyết, văn bản, quy chế, quy định với lời nói, mệnh lệnh trực tiếp. Phải có tính nghệ thuật trong sử dụng phương pháp, đưa ra mệnh lệnh phải đúng nơi, đúng chỗ và đúng lúc, tránh gây tâm lý không tốt cho sinh viên.

Bốn là, chủ động kết hợp các hoạt động ngoại khóa để quản lý, rèn luyện, duy trì chế độ đối với sinh viên.

Trên cơ sở chương trình, nội dung quy định, các trung tâm GDQPAN cần nghiên cứu đưa vào hoạt động ngoại khóa những nội dung phù hợp; kết hợp chặt chẽ giữa nội dung hoạt động ngoại khóa với nội dung chính khóa để mở rộng kiến thức và giúp sinh viên phát huy năng lực thực hành, vận dụng kiến thức đã học vào thực tiễn. Hoạt động ngoại khóa của các trung tâm GDQPAN phải bảo đảm phù hợp với đặc điểm tâm, sinh lý, lứa tuổi, tạo được sự cuốn hút, phát huy được sở trường của sinh viên; đồng thời, tận dụng triệt để, hiệu quả hệ thống cơ sở vật chất, phương tiện của Trung tâm và khai thác các tiềm năng tự nhiên của địa phương. Xuất phát từ yêu cầu, nhiệm vụ và tình hình thực tế, hoạt động ngoại khóa của các trung tâm GDQPAN thường tập trung vào các hoạt động: văn hoá - văn nghệ, thể dục - thể thao, các trò chơi quân sự, tổ chức nói chuyện chuyên đề, tham quan các đơn vị quân đội, các viện bảo tàng, di tích lịch sử, thi tìm hiểu về các tấm gương anh hùng, các trận đánh tiêu biểu trong các cuộc kháng chiến của dân tộc và tổ chức các hoạt động xã hội cho sinh viên (dân vận, tuyên truyền, hiến máu nhân đạo, an toàn giao thông, phòng chống các tệ nạn xã hội...).

Thực tiễn cho thấy, mỗi hình thức hoạt động ngoại khóa đều có mục đích, yêu cầu riêng; do đó, người tổ chức phải thường xuyên quan tâm, nghiên cứu các hình thức hoạt động sao cho phù hợp với mục tiêu, đối tượng, thời gian, cơ sở vật chất, nguồn kinh phí, môi trường sư phạm và con người hiện có. Đồng thời, công tác chuẩn bị phải chu đáo, khoa học và hợp lý từ xây dựng kế hoạch, tổ chức thực hiện cho đến việc sơ kết, rút kinh nghiệm. Quá trình tiến hành phải tạo thành guồng máy hoạt động nhịp nhàng theo kế hoạch, chương trình, nội dung hoạt động cụ thể; cần phân công người phụ trách và có sự phối hợp chặt chẽ giữa các tổ chức, đoàn thể trong và ngoài Trung tâm. Ngoài ra, Ban Giám đốc các trung tâm GDQPAN cần khuyến khích, tạo điều kiện để các lớp tự tổ chức hoạt động ngoại khóa trong các ngày nghỉ, giờ nghỉ của sinh viên, với các hoạt động: tổ chức thi thuyết trình theo chủ đề, nói chuyện chuyên đề, thi vấn đáp về các kiến thức khoa học quân sự; giờ sinh hoạt 10 - 15 phút đầu các buổi học, tổ chức cho sinh viên truy bài, sinh hoạt tập thể, trao đổi hoặc tranh luận các vấn đề khoa học.

Giáo dục Quốc phòng toàn dân nói chung, GDQPAN cho học sinh, sinh viên nói riêng, là nội dung vô cùng quan trọng trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Bởi: Muốn xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội phải có con người mới xã hội chủ nghĩa. Do vậy, đối với sinh viên, những trí thức, những chủ nhân tương lai của đất nước phải được trang bị kiến thức một cách toàn diện: Cả về chuyên môn, kỹ năng giao tiếp, tác phong làm việc khoa học, ý thức tổ chức kỷ luật, nếp sống cộng đồng và đặc biệt là phẩm chất đạo đức.... Muốn vậy việc đưa sinh viên vào các trung tâm GDQPAN để học tập, quản lý rèn luyện, duy trì chế độ kỷ luật trong điều kiện tập trung là hết sức khoa học và cần thiết trong tình hình hiện nay.